

Bild: Folkets Bio

Gagarine

I det stora förortskomplexet Gagarine utanför Paris bor sextonårige Youri ensam sedan hans föräldrar övergett honom. När det slitna området hotas av rivning gör han allt för att rädda sitt och de andra hyresgästernas hem och gemensamma värld. Youri, som drömmer om ett liv som astronaut, tänker inte ge sig utan kamp.

Med ena foten i betongen och den andra i rymden är **Gagarine** en film om övertygelse, drömmar och fascinationen över det enorma universum som omger oss.

Om filmhandledningen

Film är ett spännande och mångfacetterat pedagogiskt verktyg. Våra filmhandledningar är gjorda för att led-saga dig som lärare i att använda filmmediets många möjligheter i undervisningen. Eftersom du bäst känner dina elever bör åldersrekommendationen, som här är från åk 9, ses som en fingervisning. Handledningen kan användas som en förberedelse, och ett stöd och för att öppna upp för frågeställningar och diskussioner. Välj utifrån dina elevers behov, och den tid ni kan avsätta om ni vill diskutera utifrån tema, i samband med något särskilt skolämne eller djupstudera aspekter som exempelvis filmens form. Förbered er gärna genom att se filmens trailer. Inför *Gagarine* kan du även titta på några föreslagna klipp från filmer om rymden för att se släktskapet med science fiction-genren. Med den här handledningen kan du även använda klipp ifrån filmen för att ha ett tydligare underlag och stöd för minnet.

Handling

Sextonåriga Youri bor i det enorma men nedslitna bostadskomplexet Gagarine i parisförorten Ivry-sur-Seine. Byggnaden från sextiotalet är nu så nedgången att myndigheterna planerar rivning och evakuering av de boende. Youri som lever själv, sedan pappan för länge sedan lämnat familjen och mamman nu också övergett honom för att bo med en ny man. Hans grannar är hans familj och bästa vänner, särskilt Fari som blivit som ett slags mamma för honom.

Youri är besatt av rymden, drömmer om att vara astronaut/kosmonaut och på taket har han skapat en slags rymdinspirerad verkstad. Händig som han är försöker han renovera det han kan i de trasiga trappuppgångarna, allt för att rädda sitt hem från att jämnas

med marken. Tillsammans med sin bästa vän Houssam och Diana, en romsk flicka som är en hejare på teknik tillika vän med en skrothandlare, fixar han material som begagnade sladdar och lysrör.

Trots deras ansträngningar kommer inspektörer och konstaterar att huset är farligt och så hälsovådligt att det måste rivas. Rivningsarbetarna påbörjar sitt sex månader långa arbete medan hyresgästerna i olika takt lämnar på flyttlassen. Alla utom Youri som barrikaderar sig i sin lägenhet, gör hål i väggen för att få större och bygger upp en egen kombinerad rymdstation/rymdkapsel. Han skapar artificiellt solljus, ett vattenreningssystem och ett växthus där han lyckas odla grönsaker. En annan kille, Dali, har också hängt sig kvar i brist på nytt hem. Han är langare med drogproblem och han och Youri blir, trots en dålig start, vänner.

Youri och Diana, som bor med sin familj i ett husvagnsläger i närheten, inleder en liten romans och han släpper in henne i sitt avancerade bygge. Hon utmanar honom att trotsa sin höjdrädsla och klättra upp i den lyftkran som hon gjort till sin tillflyktsort. När lägret hon bor i rivs, tvingas hon dock följa med resten av sin familj och lämna Youri.

Även Dali tvingas bort av byggnadsarbetarna och Youri blir ensam kvar. Ingen verkar ta notis om honom. El och vatten slutar fungera och han blir sjuk i det iskalla ouppvärmda huset. Man förbereder inför den slutliga finalen, sprängningen av huskomplexet, och många av dem som bott där sluter upp för att ta farväl av sitt hem.

Diana, som återvänt, misstänker att Youri fortfarande är kvar och försöker få arbetarna att fördröja sprängningen. Allt medan Youri allt mer går in i sig själv och sina fantasier om rymden. Han förbereder sig som inför en

faktisk uppskjutning i rymddräkt och syrgastuber. Utanför räknar man ner, tio, nio, åtta...

Men Youri lyckas väcka liv i elhuvudcentralen och signalerar S.O.S med ljuset. Sprängningen avbryts och Diana, som är den som lärt Youri morsealfabetet, förstår att han är kvar. Hon rusar in i huset tillsammans med vännen Houssam. Youri ligger avsvimmad på taket och framför sina förvånade och chockade grannar blir han nedburen på gården. Han öppnar ögonen, men verkar samtidigt sväva ut i rymden.

Filmen och läroplanen

Gagarine kan med fördel knytas till ämnet samhällskunskap och fungera som utgångspunkt för att diskutera de grundläggande värderingar som läroplanen tar upp. Utöver de mänskliga rättigheterna, deras innebörd och betydelse och barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen kan den ge en djupare förståelse och empati för andra då den skildrar hur ojämlika ekonomiska levnadsvillkor och politiska beslut påverkar människors livsvillkor och framtid. Den kan även användas inom ämnet bild för att diskutera hur former, färger och bildkompositioner används i just filmmediet.

Gagarine är en inte minst en film som kretsar kring teknik och rymden. Inom det naturvetenskapliga ämnet fysik passar filmen för att fundera kring frågor som rör energi, teknik, miljö och samhälle.

Filmens form och innehåll

Vad är ett hem?

I början av 60-talet lät det franska kommunistpartiet uppföra det stora bostadskomplexet utanför Paris som fick namn efter den första människan i rymden. Jurij Gagarin. I filmens inledning ses autentiska bilder från när Gagarine 1963 anländer för att inviga och ge glans åt det stora framtidsprojektet. Människor flockas på balkongerna och på gården, ropar hans namn, jublar och hurrar. Barnen är upprymda över att möta en hjälte. Några tar foton på det historiska ögonblicket.

Lyftkranar håller fortfarande på med de 370 lägenheterna i de trettonvåningshus som kommer att ge bättre bostäder åt människor som levt under dåliga förhållanden och nu kan erbjudas rymliga, moderna bostäder med balkonger. Stora gårdar för barnen och nära till kollektivtrafik.

De svartvita bildernas inledning övergår i nutid och färgbilder från dagens byggnader. Solen rör sig sakta över fasaderna, arkitekturen framstår modern och futuristisk och leder blicken upp mot himlen.

- Vilken känsla inger den enorma byggnaden? Hur kan man beskriva arkitekturen och materialen? Titta hur det ser ut på marken och runt omkring husen, vilken känsla ger det?
- Sovjetunionen hade vunnit rymdkapplöpningen mot USA och deras kosmonaut hade blivit den första människan i rymden. Rymdfararen i sig blev en symbol för framtidstro, tekniska framsteg och optimism. Röda nejlikor, en symbol för den socialistiska revolutionen, delades ut.

Bild: Folkets Bio

Bild: Folkets Bio

Vilka löften om en bättre framtid kunde ett sådant här bygge inge människor?

- Huvudpersonen Youri tittar ner på gården i sin stjärnkikare. Hur presenteras området via hans blick? Vilka rör sig ute? Hur är stämningen mellan hyresgästerna?

Youri har bestämt sig för att rädda sitt och sina grannarnas hus. Men det finns hyresgäster som gett upp hoppet om att det går att rusta upp, hellre ser de att det jämnas med marken och erbjuds nya boenden. Vissa ungdomar skratrar åt Youris devis "Gagarine forever", medan andra är förtvivlade över den materiella misären i huset. En av dem har till och med skrivit en lapp med texten "Vi dör här!" i portuppgången. Det springer råttor i farstun, huset är fullt av asbest och evakueringsmöjligheter vid exempelvis en brand är närmast obefintliga.

- I filmens slut hör vi röster från människor som berättar om sina liv i Gagarine. Några gamla hemvideofilmer flimrar förbi. Vad berättar de? Vad betydde tiden där? Vad symboliserar hela idén om Gagarine för dem?

Diana, som bor med sin familj i ett husvagnsläger i närheten, vet vad det vill säga att få sitt hem raserat. Förmodligen är det inte första gången de får flytta när grävskoporna utan förvarning river deras hem.

Bostäder är en laddad fråga. I Sverige har vi miljonprogramsområden från 60-70-talen som vittrar sönder, medan bostadsmarknaden är överhettad och utan ett stort kapital är det svårt att överhuvudtaget ta sig in på den. I Danmark planerar man att riva vissa bostadsområden som anses segregerade för att förhindra att människor med liknande bakgrund bor i ett och samma område och istället se till att de blandas mer.

Händelserna i *Gagarine* sätter fingret på något grundläggande i våra liv. Att ha någonstans att bo. Våra hem har allt mer kommit att bli något som skapar identitet. Medier och tv-program förstärker vurnen kring bostäder genom fokus på hur man maximerar både värde och sitt eget varumärke genom kvadratmetrar och inredning.

- Vad betyder bostaden för våra liv? Är bostad en rättighet? Vad behövs för att skapa något man kan kalla sitt hem? Vad består det av, förutom väggar och tak? Vad rymmer i begreppet hemma?

- Ett stort plakat med bostäder, affärer, kontor och gemensamma ytor beskriver hur man tänker sig den nya Odlingstaden Gagarine. Vilken typ av anledningar är tillräckligt rimliga för att riva bostäder och bygga upp något bättre, tycker ni?

- Många av de förorter som i media och myndighetssammanhang beskrivs som utanförskapsområden omfamnas av många invånare och det uppstår ofta en stark identitet kring just platsen som inte har med hög status utan andra värden att göra. Artister tar med sin förorts namn eller postnummer i artistnamn och låtar. Man skapar samverkan bland boende för att själva ta itu med problem. Hur viktig är just platsen ni bor på som identitetsskapare?

- Människor tenderar att söka sig till områden där det bor andra som liknar dem själva, socialt, ekonomiskt och kulturellt. Är det av ondo eller godo att bostadsområden blir homogena platser? Vilka har makt över sina bostäder och vilka har det inte?

- Youri klamrar sig fast vid sitt hem trots att allt rasar omkring honom. Han både gömmer sig i ett skyddat fort, samtidigt som han fantiserar om att skjuta ut sig i den okända rymden. På vilket sätt blir de två motstridiga reak-

Klipp 1
Källa: Folkets Bio

tionerna symboliska för hans vanmakt inför sin svåra situation?

- Youri är i stort sett övergiven av sina föräldrar och i stället blir grannfrun Hari en vuxen som ser till att han åtminstone får mat. Vilken roll har hon i hans liv?
- Youri säljer några guldsmycken han har efter sin mamma för att köpa reservdelar att reparera huset med material från skrothandlaren. Han tar dock ur två små foton som sitter i en medaljong. När han tror att han skall få flytta hem till mamman hittar han ett brev och lite pengar där hon förklarar att det inte fungerar just nu. Hur ser relationen till hans mamma ut?

Grannar med månen

Vi bor grannar med månen, säger grannfrun till Youri vilket han ju vet bättre än någon annan. Han berättar till och med stjärnorna förorter som kretsar runt dem. När han inte tänker på hur han ska rädda sitt hus är hans tankar uppe i rymden. Han blickar mot månen och stjärnorna i sin kikare och har byggt en verkstad på taket med rymdrelaterade saker. Senare bygger han om sin lägenhet till en rymdstation/kapsel.

- När en stundande solförmörkelse är på gång ser Youri till att resa ett folieskydd så att alla kan titta upp mot den utan att skada ögonen. Det är bara ett exempel på de uppfinningar som visar hur uppslukad han är av rymden. Hans relation till rymden består både av drömmar och konkret skapande. Vad i filmen gör oss påmind om hans stora intresse? Varifrån hämtar han kunskap?

Youri diskuterar med sina vänner om hur aliens kan tänkas se ut och varför man alltid förutsätter att utomjordingar skulle vara onda och fientliga. Jorden är ju en del av rymden och människan har i alla tider fångslats av tanken på liv utanför vår egen planet. Från ursprungsbefolkningen i Patagonien i Sydamerika som

stod i kontakt med stjärnorna och målade sina kroppar som stjärnbilder, till dagens rymdresor och dagsaktuella helikopterfilmade bilder av planeten Mars yta. Vi vänder stora parabler ut mot rymden, skickar ut satelliter, har en internationell rymdstation (ISS) med skytteltrafik av forskare och Elon Musk planerar för turism till Mars cirka 2024.

Trots att vi har så många problem att lösa på jorden: klimatförändringar, pandemi, krig och flyktingströmmar, lägger vi energi på teknisk utveckling som kan hjälpa oss att erövra rymden. Medierna gör stora nummer av stundande solförmörkelser, månförmörkelser, supermånar och asteroider som förväntas passera och eventuellt bli synliga för ögat.

- Varför fascinerar rymden oss så mycket? Vad hoppas vi finna därute? Varför skräms vi mer av tanken att det skulle komma andra varelser till vår planet än att vi skulle landa hos några andra? Vilka idéer, kanske förstärkta genom filmer som exempelvis *E.T. the Extra-Terrestrial*, *Närkontakt av tredje graden* och *Arrival*, har vi om hur man kan tänkas kommunicera?

Redan i antikens Grekland ansåg man att jorden var rund. Strider har funnits mellan vetenskap och kyrkan om rådande världsbild. Men tron att jorden skulle vara platt har faktiskt aldrig varit dominerande, inte ens under medeltiden.

Den polske astronomen och matematikern Nicolaus Copernicus försökte redan på 1500-talet utmana idén jorden som universums centrum utan större gehör. På 1600-talet gjorde fysikern och matematikern Galileo Galilei med ett eget tillverkat teleskop upptäckten om Jupiters månar och att jorden rörde sig runt solen och inte tvärtom. Kyrkan, som byggde sin övertygelse på Bibeln lät sätta honom i husarrest efter att han också avsat sig sina åsikter. Först 1992 fick Galilei upprättelse genom att dåvarande påven, Johannes Paulus II, slog fast att det

KLIPP 2

Klipp 2
Källa: Folkets Bio

varit ett misstag av kyrkan att döma honom.

En excentrisk och alkoholiserad granne i filmen har hört att något hemskt kommer att hända på jorden mellan solen och månen. Det är inte alltid fakta landar rätt, trots att man hört det på nyheterna. Och tro och vetenskap går inte alltid hand i hand. Idag finns *Flat Earth Movement*, en rörelse som inte minst genom sociala medier, skapat en global rörelse som hävdar att jorden är platt. Det är en konspiratorisk rörelse som sprider spretiga teorier. Några tror att vi lever som i en stor ostkupa med himlen och stjärnorna som lampor upphängda utanför, andra tror att nordpolen är i mitten med sydpolen som en mur i kanten.

- Hur kommer det sig att sådana konspiratoriska rörelser får fäste idag, när det finns så utvecklad vetenskap och tekniska underlag?
- Religion eller annan tro kan ofta ha sina egna förklaringsmodeller kring världen runt omkring oss. Varför kan just rymden bli ett område som ger upphov till motstridiga uppfattningar och teorier?

Socialrealism, poesi och science fiction

Gagarine utspelar sig i ett nedslitet förortsområde med vanliga människor med vardagliga liv. I en filmisk genre som man brukar kalla socialrealism. Ett ganska vitt begrepp som framför allt utvecklades i den brittiska filmen under 60-talet. Och vars fortsatta uttolkare representerats av regissörer som Ken Loach och Mike Leigh. Även fransk film har en tradition av socialrealistiska filmer. Med exempel som den moderna klassikern *Medan vi faller* (1995), *Girlhood* (2014), och *Les misérables* (2019).

Gagarine sällar sig till den genren med sin raka skildring av människor i social utsatthet och en tillvaro av

kamp för att få vardagen att gå ihop. Samtidigt väver berättelsen in Youris fantasier och drömmar och tar stora steg bort från ett realistiskt berättande. Drömska bilder skildrar förortens byggnader ur vinklar som gör att man ser en verklighet grundad i betongen, men med en mer poetisk blick.

Även den krassa och tuffa Dali visar nya mer insiktsfulla sidor när han plötsligt uppför en snurrande dervischdans, en typ av dans som förekommer i synnerhet inom den islamisk-mystiska Malawiyaorden, hemma hos Youri. Han berättar att hans farfar kunde dansa så i flera dagar.

- Hur tolkar ni den senare scenen Med Dali vid järnvägsbron? Hur utvecklas bilden av honom under filmen?

Titta på [klipp 1](#).

Youris drömmar och fantasier om sig själv som astronaut gestaltas som vore de verklighet och ger filmen en fantasydimension. Men man har också lånat rena grepp från sciencefiction-genren. En enkel bild på ett hisschakt eller trapphus med en kamera som gör en roterande rörelse, eller när ungdomarna går in i skrotupplaget för tankarna till filmer om rymden och rymdfarkoster. Vissa bilder badar helt i blått eller rött ljus. Kontrasten mellan ljus och mörker förstärker känslan av att befinna sig i rymden. Youri själv skapar också ljusfenomen som egen stjärnkarta och ett växthus med en palett av ljusfärger.

- Fundera över hur [ljus](#) används i olika partier i filmen och hur man med ljus kan skapa känslan av helt nya rum?

Titta på [klipp 2](#).

Bild: Folkets Bio

- I takt med att situationen hårdnar blir Youris identifikation med astronautlivet starkare. I sekvensen mot slutet, när kampen är förlorad, gör han sig beredd på att skjutas ut i rymden. Hur blir hans tillvaro allt mer likt en rymdfarare? Vilka bilder gör oss påminda om hans inre fantasier?

- Hur fungerar krocken mellan den råa krassa verkligheten och de mer eskapistiska sekvenserna? Kan man alltid avgöra vad som är verklighet eller fantasi, och hur kan man tolka det spektakulära slutet?

- Många filmer om förorter — oavsett ursprungsland — har kommit att handla om utanförskap, social utsatthet och våld. Hur skiljer sig *Gagarine* från den kanske slitna bilden av unga i förorten och deras drömmar?

Gagarine gör blinkningar till flera kända filmer. Man refererar till rymdklassikern, *2001-Ett Rymdäventyr* av Stanley Kubrick från 1968. Till filmer om hjältar som ska rädda världen vars fortlevnad hotas av miljökatastrofer som i Christopher Nolans *Interstellar* (2014) eller asteroider som i *Armageddon* (1998) av Michael Bay. Youris ansträngningar för att skapa ett ekologiskt system med vattenkällor påminner också en del om händelserna i Ridley Scotts *The Martian* (2015). Om en astronaut som strandat på mars och hans kamp för överlevnad.

- Många rymdfilmer handlar om hjältemodiga insatser för att rädda världen. Så som *Armageddon* och *Interstellar*.

Youri, som har namn efter en riktig hjälte, vill på sitt sätt rädda världen, sin egen och flera andras värld. Han är beredd att offra sig. Är han en hjälte?

Titta gärna på nedanstående klipp på filmens trailer liksom från olika rymdfilmsföregångare och diskutera på vilket sätt *Gagarine* refererar till dem.

[Trailer till Gagarine](#)

[Originaltrailern till År 2001- Ett rymdäventyr](#)

[Öppningsscenen i År 2001- Ett rymdäventyr](#)

[Wiernalvalsscenen i År 2001- Ett rymdäventyr](#)

[Trailer till Interstellar](#)

[Scen ur The Martian](#)

[Scen ur Gravity.](#)

TIPS PÅ FÖRDJUPNING

Läs

Artikel ur tidskriften [Ny teknik](#).

Se

TV-program om Kosmos på [UR](#).

Medan vi faller av Mathieu Kassovitz, Frankrike 1995
Läs filmens [handledning](#).

Girlhood av Céline Sciamma, Frankrike 2014
Läs filmens [handledning](#).

Les Misérables av Ladj Ly, Frankrike 2019
Läs filmens [handledning](#).

I rymden finns inga känslor av Andreas Öhman, Sverige 2010
Läs filmens [handledning](#).

Dröm vidare av Rojda Sekersöz, Sverige 2017
Läs filmens [handledning](#).

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Frankrike 2020

Regi: Fanny Liatard, Jérémy Trouilh

Manus: Fanny Liatard, Jérémy Trouilh, Benjamin Charbit

Producent: Julie Billy, Carole Scotta

Foto: Victor Seguin

Musik: Amin Bouhafa, Evgueni Galperine, Sacha Galperine

Produktionsdesign: Marion Burger

Kostym: Adrien Durupt

I rollerna: Alseni Bathily, Lyna Khoudri, Jamil McCraven, Finnegan Oldfield, Farida Rahouadj

Tekniska uppgifter

Längd: 98 minuter

Censur: Från 11 år

Svensk premiär: 27 augusti 2021

REDAKTION

Text: Louise Lagerström

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, augusti 2021

KONTAKT

filmiskolan@filminstitutet.se

<http://www.filminstitutet.se/filmpedagogik>

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar.

Här kan ni lära er mer om hur en hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.
filminstitutet.se/skolbio